

■ FLORIN TORNEA

Un capăt ocolurilor preliminară

Sint îndemnat să închei cu reflecțiile introductive. Mi se reproșează că, prelungite nedeterminat, oricât de serioase temeiuri le-ar susține, ele s-ar împovăra de un efect retardat prost calculat, pândit de primejdia de a se goli de „suspens“ și de a-și vedea răsturnate virtuțile inițiale — de captare a interesului (și a bunăvoinței) — într-un viciu — al diluției. Catifelat, eufemistic, reproșul. El trimite la sterilitatea primei furii, ce se consumă în așteptarea prea îndelungată a momentului celui mai propice pentru a deveni gest. Același reproș amintește, disimulat, că amenințările, la infinit repetate, ale figurației corale din operele romantice, că va părăsi scena, ajung, pînă la urmă, hazoase. Cît durează ocolul motanului în jurul străchirii cu lapte? Maren e prea mare, poate și prea rece și neprimitoare, și prea face valuri. Dar cum s-o cunoști, dacă o încerci, inhibat, cu teamă, doar cu gîndul, dacă nu te decizi să înoți, să intri în ea, să te pierzi, îmbrățișat de ea, în vraja imensității sale afunde?

Dar lumea nu te întîmpină și nu te imbie, precum npele mării, de la un țarm hotarnic, unde îți poți îngădui răgazul opțiunii. Lumea este o mare în care te pomești existînd, înotînd, cum-necum. În care, așa fiind, te bucuri de șansa voluptuoasă de a ști și-o străbați sau să te încorporezi elementului ei, ori, dimpotrivă, în care ai sentimentul că ești zvîrlit și lăsat să înghiți, fără salvare, din apa ei, cum se nimereste, sărată, involburată, leșioasă, stătută. Și e nevoie să-ți crezi în ea, în această apă incertă a lumii, o perspectivă, ca s-o poți măsura, în fond, ca să te poți măsura cu ea. Asemenea perspectivă (a lucidității) îți teatralizează viața și conviețuirea. Ceea ce nu înseamnă, neapărat, că te scoate din rînduri, că-ți răpește bucuria sau te scutește de truda înotului. Fiindcă, din altă perspectivă, din perspectiva scenei, lumea toată este, de la Shakespeare citire, histrionică sau histrionizată, supusă, prin destin, *actului* (actoricescului), dar mai ales dramei.

Gîndul unei teorii preliminară a perspectivei, a unei psihologii și sociologii a privirii, aici își afla rădăcina. E drept, însă, o teorie a privirii ar fi dus, neapărat, la o teorie a situației. Fiindcă privirea dezangajată, dezangajată de o situație dată, nu e de conceput. Teoria situației s-ar fi înlănituit,

prin forța lucrurilor, cu un corolar — al echivocului, al dilemelor, al selecțiunii, al atitudinii. Fiindcă situația nu poate fi gîndită decît în raport cu altele, deci presupunînd afinități, apetente, convingeri. Mai departe, teoria situației ar fi crescut organic spre o teorie a conflictelor, a coliziilor, a mișcării imanente, perpetue, spre alceva, spre altcum. Ceea ce ar fi împins, desigur, iarăși prin forța firească și irezistibilă a lucrurilor, spre o cercetare a evenimentului, spre o teorie a relației spațiu-timp, și spre o altă teorie, a relației imagine-sens. Ș.a.m.d., ș.a.m.d., ad libitum și ad infinitum... Teatrul lumii ar fi sîrșit îngropat în abstracții, scheletizat, smuls tocmai din substanța și din farmecul pandoric cu care obișnuiește să ne tulbure, să ne copleșască, să ne sperie, să ne descurajeze ori să ne entuziasmeze pînă la euforie. Dar nu o idee — și cu atît mai puțin idei — despre valențele teatrale în sine, dacă nu chiar despre caracterul, în sine, teatral, al lumii, ne era și ne este în intenție să dezvoltăm. Ci să pătrundem lumea — cu tot ce e intempestiv și agresiv, placid și tern, izbitor sau vag și ambiguu, meschin și sublim și de nepătruns, definitiv sau incert sau degradat și aspirînd, chinuit ori dezinvolt, spre noi vigori și rigori — în spectacolul ei: *să realizăm* lumea din ceea ce e teatral în lume, să ne apropiem lumea prin valorile ei expresive și dinamice.

Este acesta, și el, un drum spre cunoaștere — drumul „cunoașterii plastice“, despre care vorbea Camil Petrescu, drumul „ideilor văzute și traduse în imagini“, al „fîlcurilor lumii“ desprins din imagini. „...din lucruri și vederi / Ideea se adună / străvezie...“ Nu ideea nălucirilor — a „ielelor“, cu jocul lor — ne țură. Dimpotrivă, ieșirea din zona primejdioasă a ispitelor lor învăluitoare, spargerea „magiceii ferestre“ a aparențelor, în fața căreia părem osîndiți să privim. „Să poți vedea *deodată moneda-n două fețe / să fii unde fî-e gîndul și să te vezi apoi / în lumea-n care acuma ești prins ca-ntr-o streț...*“ Spre aceasta năzuim.

Pun, așadar, capăt sfielnicelor ocoluri preliminare.

...Și, iată, gîndul ne întîrzie la ochii cosmonauților Vladimir Kovalionok și Aleksandr Ivancenkov. la lumea văzută de ei, din spațiul unei îndelungi desprinderi de legile gravitației...